

FRANCISZEK JABŁOŃSKI

Gniezno

Ślub kościelny. Jak przygotować? Pastoralne działania formacyjne wobec narzeczonych w archidiecezji gnieźnieńskiej

Church Marriage. How to Prepare for it?
Pastoral Formative Activities for Engaged Couples in the Archdiocese of Gniezno

WPROWADZENIE

W 2009 roku sakrament małżeństwa w Kościele katolickim przyjęły 2 978 923 pary, z których 8,8% to małżeństwa mieszane. Najwięcej ślubów było w Ameryce – 1 205 507 par. W Europie w związek małżeński weszło 775 021 par, a w Polsce 186 441 par (wśród nich 2373 osoby zawarły związek z niekatolikiem)¹. W archidiecezji gnieźnieńskiej w 2009 roku sakramentalny związek małżeński zawarło 4298 par. W parafiach archidiecezji, liczących około 5 tys. wiernych odbyło się około 30 ślubów. Biorąc pod uwagę powyższe dane, należy mieć świadomość, jak ważne jest dobre i solidne przygotowanie do sakramentu małżeństwa.

Benedykt XVI, przemawiając do uczestników XX Zgromadzenia Plenarnego Papieskiej Rady ds. Rodziny dnia 1 grudnia 2011 roku, powiedział, że „Nowa ewangelizacja w dużej mierze zależy od kościoła domowego [...] i jest nieodłączna od chrześcijańskiej rodziny”. Mówiąc o przygotowaniu do małżeństwa, papież wskazał, że „żadne powołanie nie jest sprawą prywatną, tym bardziej powołanie do małżeństwa”. Dlatego też w „przygotowanie narzeczonych do życia małżeńskiego poprzez drogę wiary” powinny być zaangażowane rodziny we współpracy z kapłanami i pod kierunkiem biskupów².

¹ Por. F. Jabłoński, *Terytoria misyjne w świetle Kongregacji Ewangelizowania Narodów*, Warszawa 2012, s. 350-351.

² Por. Benedykt XVI, *Przemówienie do uczestników XX Zgromadzenia plenarnego Papieskiej Rady ds. Rodziny w dniu 1 XII 2011 r.*, „L'Osservatore Romano”, wyd. polskie 2(2012), s. 30-31.

Papieska Rada ds. Rodziny wydała z kolei dokument *O przygotowaniu do sakramentu małżeństwa* (dalej PSM), który składa się z trzech części: *Znaczenie przygotowania do małżeństwa chrześcijańskiego*, *Etapy przygotowania*, *Celebracja małżeństwa* (13 maja 1996)³. Według Papieskiej Rady zawarte w tym dokumencie duszpasterskie zalecenia mogą pobudzić do większego zaangażowania w dziedzinie pastoralnego przygotowania do małżeństwa w poszczególnych diecezjach, parafiach i ruchach apostołskich (por. PSM 3)⁴. Dokument ten zaznacza, że nieodzowne jest prowadzenie „intensywnej ewangelizacji”, którą należy rozumieć jako proces organicznego dojrzewania w wierze (por. PSM 2)⁵. Zgodnie z założeniami tego dokumentu przygotowanie do sakramentu małżeństwa dzieli się na trzy etapy: dalsze, bliższe i bezpośrednie.

W niniejszym artykule na podstawie wspomnianego dokumentu przedstawione będą pastoralne działania formacyjne wobec narzeczonych praktykowane w archidiecezji gnieźnieńskiej. Podłożem tych refleksji staną się zarówno współczesne uwarunkowania przygotowania do małżeństwa, jak i typologia małżeństw, przedstawione w materiałach dla małżonków-doradców, którzy przeprowadzają spotkania z narzeczonymi. Materiały te wydała diecezja Norwich w stanie Connecticut w USA⁶.

1. WSPÓŁCZESNE UWARUNKOWANIE PRZYGOTOWANIA DO MAŁŻEŃSTWA

Na przełomie XIX i XX wieku przeciętna dziewczyna lub chłopak wybierali partnerów ze swojej miejscowości lub sąsiedztwa za przyzwoleniem rodziców obu stron. Mąż stawał się głową rodziny. Żona rodziła i wychowywała dzieci, zajmowała się domem, pielęgnowała kontakty towarzyskie z rodziną i sąsiadami. Mąż pracował na utrzymanie swojej rodziny, sam podejmował większość decyzji jej dotyczących, tak jak czynił to wcześniej jego ojciec⁷.

Współczesne pary z kolei są bardzo różne. Małżonkowie poznają się w szerokim kręgu znajomych ze szkoły, z pracy, z imprez towarzyskich. Często zdarza się też, że narzeczeni pochodzą z różnych klas społecznych, wyznają różne religie czy też pochodzą z różnych grup etnicznych. Zwykle zbyteczna jest zgoda rodziców. Jednak trzeba zaznaczyć, że większość narzeczonych o nią zabiega.

---

³ Por. Papieska Rada ds. Rodziny, Dokument o przygotowaniu do sakramentu małżeństwa (13.05.1996). Tłumaczenie polskie w: *Posoborowe dokumenty Kościoła katolickiego o małżeństwie i rodzinie*, t. II, Kraków 1999, s. 389-424.

⁴ Por. I. Częstochowska, *Pastoralne przygotowanie do sakramentu małżeństwa w świetle wskazań Papieskiej Rady do spraw Rodziny*, Poznań 2004 (mps), s. 24.

⁵ Tamże.

⁶ Por. B. i P. Coleman, *Only Love Can Make It Easy*, b.m. 1988.

⁷ Tamże, s. 12.

Mąż nie jest już tak jak kiedyś głową rodziny, wszystkie ważne decyzje podejmuje razem z żoną, m.in. jak wychować dzieci i na co wydać pieniądze. Żona często pracuje zawodowo, decyduje o liczbie dzieci, które urodzi, mało czasu poświęca na prace domowe i bardziej zabiega o kontakty towarzyskie niż jej prababcia. Mąż z kolei nie tylko zapewnia finansowe utrzymanie rodziny, ale także uczestniczy w pracach domowych i w wychowywaniu dzieci⁸.

Współczesne pary wstępujące w związek małżeński mają inne oczekiwania niż wcześniejsze pokolenia. Poprzednie pokolenia małżonków dbały przede wszystkim o bezpieczeństwo dzieci i pozycję w społeczeństwie. Obecnie oczekuje się też miłości, radości i zabawy, bez których małżeństwo uważane jest za nieudane⁹.

Drugie ważne zjawisko, które obserwujemy we współczesnym społeczeństwie, dotyczy zmiany ról kobiety i mężczyzny. Coraz częściej stawiamy pytania o to: co oznacza być kobietą we współczesnym świecie? Jakie czynności są typowo męskie? W przeszłości odpowiedzi na tego rodzaju pytania były oczywiste. Dziewczynki od najmłodszych lat uczyły się bawić lalkami, z kolei zabawkami chłopców był sprzęt sportowy oraz broń. Nastoletnie dziewczęta chciały zostać piosenkarkami i aktorkami, a chłopców interesowała gra w piłkę nożną czy siatkową. Ich role zatem były jasno wyznaczone. Współcześnie wszystko się zmieniło. Już w podręcznikach do szkoły podstawowej dzieci widzą obu rodziców pracujących zawodowo, jak również zaangażowanych w prace domowe i opiekę nad dziećmi. Zajęcia w szkole nie są podzielone ze względu na płeć uczniów. Większość sportów mogą uprawiać zarówno kobiety, jak i mężczyźni. W pracy zawodowej i kobiety, i mężczyźni mogą wykonywać te same zadania, zacierają się bowiem granice w podziale obowiązków. Coraz więcej kobiet pełni funkcje kierownicze. Mężczyźni nie podzielają już poglądu, że pranie czy opieka nad dziećmi to prace typowo kobiece. To wszystko niesie ze sobą wiele korzyści, ale także poważnych problemów¹⁰.

W przeszłości ściśle przypisanie określonych ról każdej płci ułatwiało odpowiedź na pytanie: co czyni mnie mężczyzną, a co kobietą? Jeśli kobieta może być tak samo skutecznym menagerem jak mężczyzna, to co czyni mnie prawdziwym mężczyzną? Jeśli mężczyzna może tak samo troskliwie opiekować się dziećmi jak matka, to co czyni mnie kobietą? Jak młodzież ma rozpoznać własną płciowość, kiedy tradycyjne role płci zanikają?

We współczesnym społeczeństwie wiele osób poszukuje odpowiedzi na powyższe pytania. Konsekwencje wynikające ze zmiany ról są znacznie większe, niż może się wydawać. Skutki te dotyczą nie tylko ekonomii i kultury, ale także

⁸ Tamże.

⁹ Tamże, s. 12-13.

¹⁰ Tamże, s. 18.

wiążą się z formowaniem własnej tożsamości. Określają ją (również tożsamość seksualną) różne doświadczenia i związki oddziałujące na człowieka przez wiele lat. Doświadczenia te z pewnością odnoszą się do życia rodzinnego, akceptacji przez rodziców, relacji z rodzeństwem, samoakceptacji i akceptacji przez przedstawicieli płci przeciwnej¹¹.

Wielu narzeczonych, zwłaszcza młodych, ma wątpliwości, czy potrafią żyć w małżeństwie. Są trochę przestraszeni, niepewni nowych zadań, jakie przed nimi stoją. Zmieniające się role społeczne wpływają na kształtowanie się osobowości i powodują, że coraz później osiągamy dojrzałość. Brak jasno określonych ról przyczynia się do tego, że rozwój osobowości trwa dłużej i jest bardziej skomplikowany. Ostatecznie większość kobiet i mężczyzn osiąga dojrzałość. Jednak nieodzowne jest właściwe przygotowanie do małżeństwa młodych, mniej dojrzałych osób¹².

2. TYPOLOGIA MAŁŻEŃSTW

Wspomniany wcześniej podręcznik dla doradców wymienia dziewięć typów małżeństw, które warto przedstawić narzeczonym podczas zajęć. Pierwszym z nich jest coraz bardziej popularny model małżeństwa demokratycznego, w którym podejmowanie decyzji i ich konsekwencje dotyczą obu małżonków. W późniejszym okresie w procesie podejmowania decyzji biorą udział również dzieci. Małżonkowie mają możliwość pracowania poza domem. Oboje próbują osiągnąć jedność, zarówno będąc w pobliżu drugiej osoby, jak i z dala od niej. Ten model dominuje w rodzinach, w których kobieta ma taki sam poziom wykształcenia jak mężczyzna lub wyższy od niego. Małżeństwo demokratyczne jest otwarte na wszelkie zmiany, żywo reaguje na potrzeby jednostki w małżeństwie¹³.

Drugim typem jest małżeństwo władcze popularne wśród niższych warstw społecznych. Występuje wówczas, gdy wykształcenie kobiety jest znacznie gorsze od wykształcenia mężczyzny. W tym modelu wszystkie ważne decyzje podejmuje mąż. Żona i dzieci są uważane za jego własność, jednak mąż jest zobowiązany traktować rodzinę z szacunkiem¹⁴.

O małżeństwie rodzicielskim mówimy wtedy, gdy małżonek lub oboje małżonkowie wstępują w związek małżeński z powodu potrzeby bycia rodzicami. Dlatego też małżonek poszukuje w żonie matki i potrzebuje kobiety dominującej nad nim. Mężczyzna może w ten sposób uciekać przed dojrzałością i odpowie-

---

¹¹ Tamże.

¹² Tamże, s. 19.

¹³ Por. tamże, s. 25.

¹⁴ Tamże.

działnością, przez całe życie pozostając „małym chłopcem”. Podobnie kobieta może ciągle być „małą dziewczynką” znajdującą się pod wpływem silnej osobowości ojca. Jeżeli oboje narzeczeni decydują się na związek małżeński z tych powodów, to z reguły kończy się on katastrofą, gdyż ich potrzeby nie będą zaspokojone. Takie małżeństwa nie wpływają na rozwój jednostki i uniemożliwiają stworzenie dojrzałego związku¹⁵.

Czwarty z kolei typ to małżeństwo – bliźniacza rywalizacja, które jest jednym z „produktów” rewolucji seksualnej wyznaczającej nowe role kobietom i mężczyznom. W tym związku mąż i żona rywalizują o wszystko. W najlepszym przypadku jest to nieszczęśliwa sytuacja, w najgorszym bardzo destrukcyjna¹⁶.

Z małżeństwem postrzeganym jako samopoświęcenie mamy do czynienia, gdy jedna lub dwie strony poświęcają się, aby związek przetrwał. Żadna ze stron się w nim nie rozwija. Poświęcenie jest dobre i konieczne, ale dwoje ludzi musi dążyć do kompromisu; w innym wypadku małżeństwo może stać się związkiem niezdrowym¹⁷.

Małżeństwo buntu występuje wtedy, gdy dla młodego człowieka lub młodych ludzi wejście w związek małżeński jest sposobem na złamanie powszechnie przyjętych zwyczajów lub ucieczką z nieszczęśliwego domu rodzinnego. Większość młodzieżowych małżeństw to związki typu „my im pokażemy”. Małżeństwa zawarte z tego powodu mogą przekształcić się w bardziej dojrzałe związki, jednak często kończą się tragicznie, gdyż brakuje zaangażowania i motywacji potrzebnych na całe życie¹⁸.

Siódmy typ to małżeństwo na próbę, które obecnie jest coraz bardziej popularne. Jedna lub dwie strony rezerwują sobie „prawo” do wyjścia ze związku, jeśli druga strona nie spełni ich oczekiwań. Zwykle obie strony przez kilka lat nie decydują się na dzieci, aby upewnić się, że ich związek jest stabilny i trwały. Ten typ małżeństwa z pozoru wydaje się praktycznym rozwiązaniem, jednak wynika z egoizmu. Działanie takie uniemożliwia bowiem stworzenie atmosfery wzajemnego zaufania, potrzebnej do rozwoju więzi małżeńskich¹⁹.

O małżeństwie chorym mówimy wówczas, gdy zawierające je osoby cierpią na zaburzenia psychiczne i emocjonalne. Spotyka się małżeństwa sadomasochistyczne, gdy jeden z partnerów lubi zadawać ból, a drugi go odczuwać. Mogą to być także małżeństwa dominujące – pasywne, kiedy to jeden z małżonków podporządkowuje drugiego, a ten z kolei cieszy się z braku odpowiedzialności, jaką ta dominacja przynosi. Występują także małżeństwa maniakalno-depresyjne, któ-

---

¹⁵ Tamże.

¹⁶ Tamże.

¹⁷ Tamże.

¹⁸ Tamże.

¹⁹ Tamże, s. 25-26.

re przeżywają okresy maniakalnych wzlotów i depresyjnych upadków. Zawierające je osoby odczuwają wzajemne nastroje i wzmacniają je. W tego typu związkach zagrożeniem nie jest rozwód, ale nasilające się dewiacyjne cechy osobowości. Jeśli jeden z małżonków podejmuje leczenie, to zwykle następuje rozwód²⁰.

Ostatnim, dziewiątym typem wymienionym w podręczniku, jest małżeństwo katolickie, które tworzą ochrzczeni katolicy. Jednak należy pamiętać, że sam chrzest nie czyni małżeństwa katolickim. Małżonkowie bowiem powinni w specjalny sposób rozpoznać w swoim związku wymiar boski i obecność Boga, aby Chrystus mógł wejść w ich życie i nim kierować. Tym samym małżeństwo to opiera się na źródłach myśli i rozwoju, jakich nie można znaleźć w innych wymienionych tu typach związków²¹.

Należy jednak mieć świadomość, że tak jak każdy człowiek jest niepowtarzalny, tak i każde małżeństwo jest jedyne w swoim rodzaju i niepowtarzalne. Coś, co jest niemożliwe dla jednej osoby, dla drugiej może być źródłem szczęścia w małżeństwie.

3. PRZYGOTOWANIE DALSZE, BLIŻSZE I BEZPOŚREDNIE DO MAŁŻEŃSTWA

3.1. Przygotowanie dalsze

Pierwszy etap formacji przedmałżeńskiej to integralnie pojęte chrześcijańskie wychowanie dzieci i młodzieży w rodzinie, w parafii, w szkole lub w innych środowiskach, których zadaniem jest służenie rodzicom stosowną pomocą i wsparciem (por. PSM 22), m.in. poprzez grupy rówieśnicze (np. oazową, Żywego Różańca, szkolne koło *Caritas*, Stowarzyszenie Młodzieży Katolickiej, liturgiczną służbę ołtarza, ognisko misyjne), a także poprzez katolickie środki społecznego przekazu²².

Najistotniejsze znaczenie ma w tym przypadku „mądra pedagogia rodzinna” (por. FC 66) uzupełniona o „parafialną pedagogizację rodziców”²³. Tę ostatnią można realizować w ramach spotkań, katechez dla rodziców dzieci i młodzieży przygotowujących się do sakramentów inicjacji chrześcijańskiej: chrztu, bierzmowania i Eucharystii, ale także sakramentu uzdrowienia, czyli pokuty. Ważne jest, aby w tych katechezach znalazł się m.in. temat sakramentu małżeństwa: jego istoty, darów, jakie otrzymują w nim małżonkowie, i związanych z nim zadań. War-

²⁰ Tamże, s. 26.

²¹ Tamże.

²² Por. F. Jabłoński (red.), *Program duszpasterski Archidiecezji Gnieźnieńskiej. Kościół naszym domem*, „Wiadomości Archidiecezji Gnieźnieńskiej”, wydanie specjalne 2011, s. 28.

²³ Tamże.

to również nawiązywać do zobowiązań, jakie młodzi decydują się podjąć w czasie przyjęcia sakramentu małżeństwa: „wychowania dzieci w duchu katolickim” oraz do samej przysięgi małżeńskiej. W duszpasterstwie należy mieć na uwadze, że całe życie małżonków jest sakramentem.

Niestety, proponowane materiały czy katechezy służące pomocą w tego typu spotkaniach zasadniczo nie nawiązują do sakramentu małżeństwa. Przykładowo, w grudniu 2011 roku ukazały się materiały przeznaczone na spotkania rodziców młodzieży przygotowującej się do bierzmowania. Wśród 12 takich katechez nie znajdziemy ani jednej, która dotyczyłaby sakramentu małżeństwa²⁴.

Zwróćmy też uwagę, jak ważne jest zaangażowanie rodziców w liturgię w ciągu roku formacyjnego, a także w trakcie sprawowania sakramentów. Bardzo wymownym świadectwem jest ojciec lub matka, którzy czytają podczas liturgii słowa lub biorą udział w procesji z darami.

Drugim elementem pastoralnego oddziaływania na małżonków i rodziców w ramach przygotowania dalszego jest odnowienie przyrzeczeń małżeńskich. Z jednej strony umacnia ono małżonków, a z drugiej jest wychowawczym aspektem dla uczestniczących w takiej uroczystości dzieci i młodzieży.

W archidiecezji gnieźnieńskiej w 2004 roku Referat Rodzin, w ramach spotkań opłatkowych dla Katolickiego Poradnictwa Rodzin pod przewodnictwem biskupa, podjął inicjatywę odnowienia przyrzeczeń małżeńskich. Dotychczas uroczystość ta odbyła się w 60 parafiach w niemal wszystkich dekanatach archidiecezji gnieźnieńskiej. W latach 2004-2012 ślubną przysięgę odnowiło łącznie ponad 16 tys. par małżeńskich. Do ceremonii takiej księża proboszczowie zapraszają głównie te pary, które w danym roku obchodziły lub będą obchodzić okrągłą rocznicę ślubu. W niektórych parafiach proboszczowie wysyłali do takich małżonków imienne zaproszenia, w innych zapraszali ich osobiście lub z ambony. W zależności od wielkości parafii ślubną przysięgę odnowiło 45-330 par małżeńskich. Małżonkowie pytani o przeżycia z tej niecodziennej uroczystości podkreślali, że były to niezwykle ważne dla nich chwile²⁵.

---

²⁴ Por. P. Kot, J. i M. Smoleń, *Współpracownicy Stwórcy. Spotkania z rodzicami młodzieży przygotowującej się do sakramentu bierzmowania*, Włocławek 2011.

²⁵ Warto przywołać kilka wypowiedzi małżonków: „Pierwszy raz przeżyaliśmy takie odnowienie. W tym roku obchodzimy 25. rocznicę ślubu. W momencie ponownego wypowiedzenia «Chcemy», poczuliśmy głęboką więź z Bogiem i mogliśmy dotknąć ponownie naszą miłość”; „Słowa Biskupa spowodowały, że zupełnie inaczej popatrzyliśmy na nasze 13 lat małżeństwa. Uzmysłowiliśmy sobie, że przecież Bóg daje nam siły, aby trwać razem”; „Nasze dzieci powiedziały, że chcą zobaczyć nasz ślub. W czasie odnowienia widziałam w oczach męża łzy i wielką miłość do mnie, dzieci też były bardzo wzruszone”; „Dla nas takim przeżyciem była liczba par małżeńskich. Ich obecność tak liczna dodawała powagi i rangi tej uroczystości”; „My dzisiaj w biskupim kazaniu odnaleźliśmy historię naszego życia, wichry i słońce, i wszystkie zmagania. Kazanie kończyło się nadzieją, że gdy będziemy budować dom nasz na skale, którą jest Chrystus, nic złego się nam

Modlitwa całej wspólnoty parafialnej za małżonków oraz o przyszłe powołania do sakramentu małżeństwa stanowi trzeci pastoralny element przygotowania dalszego. Najprostszą jej formą może być modlitwa powszechna. Do tego rodzaju modlitwy warto też wykorzystać praktykowane co tydzień nabożeństwa w parafiach.

Czwartym elementem może być promocja błogosławionych małżonków. Owocem programu duszpasterskiego *Otoczmy troską życie* w 2009 roku była w archidiecezji gnieźnieńskiej inicjatywa promocji błogosławionych małżonków Marii i Ludwika Beltrame Quattrocchi oraz Zelii i Ludwika Martin, a także sług Bożych: Franciszki i Tomasza Alwira oraz Rosetty i Jana Gheddo. Aby rozpowszechnić informacje o tych małżonkach, przygotowano specjalny obrazek, który jest rozdawany na różnych spotkaniach. Na spotkaniach formacyjnych dla parafialnych doradców życia małżeńskiego i rodzinnego, na rekolekcjach parafialnych, w kazaniach na Mszach św. ślubnych oraz na Mszach św. w domach rodzinnych, w szkołach i na sympozjach, małżonkom i młodzieży przybliży się sylwetki wspomnianych osób jako wzór świętego życia małżeńskiego i rodzinnego. Ten pozytywny obraz małżeństwa i rodziny stanowi bardzo dobry element wychowawczy dla samych małżonków oraz dla dzieci i młodzieży – przyszłych małżonków. Niezwykle ważne jest również pozytywne mówienie o małżeństwie i ukazywanie wartościowych przykładów. Jest to istotne tym bardziej, że codzienne życie i mass media pokazują głównie negatywne wzorce²⁶.

3.2. Przygotowanie bliższe

Papieska Rada do spraw Rodziny w dokumencie *O przygotowaniu do sakramentu małżeństwa*, podejmując temat przygotowania bliższego, wskazała na okres narzeczeństwa. „Wydaje się rzeczą wskazaną – czytamy – by w czasie bliższego przygotowania dać możliwość sprawdzenia, na ile są dojrzałe wartości ludzkie związane z przyjaźnią i dialogiem, które są charakterystyczne dla okresu narzeczeństwa (PSM 32)”²⁷.

---

nie stanie”; „Bardzo ceniliśmy sobie indywidualne zaproszenie przez ks. proboszcza. Nigdy dotąd nasz proboszcz w ten sposób nas nie zapraszał. Cieszymy się też, że pamiętał o naszej rocznicy ślubu”; „Dla nas momentem wzruszającym była bogata procesja z darami. Dary niosło kilka par małżeńskich z różnym stażem. Piękne też były komentarze do tego”; „Cieszymy się, że wybraliśmy się na tę piękną uroczystość. Ostatnio nie układało się nam w małżeństwie. Były kłótnie, ja nawet często popijałem. Dzisiaj poczuliśmy ulgę, że to, co trudne jakby z nas zostało odjęte”: por. B. Kruszyk, F. Jabłoński, *Dzisiaj dziękujemy Bogu z Wami i za Was...*, www.duszpasterstworo-dzin.gniezno.opoka.org.pl/go.php/pl/troska_o_malzenstwo_i/odnowienie_przyrzeczen_malzenskich/2012/bernadeta_kruszyk_ks_franciszek.html [dostęp: 5.02.2012].

²⁶ Por. F. Jabłoński, *Jak to się robi w archidiecezji gnieźnieńskiej*, „Głos dla Życia” 6 (2009), s. 27-28.

²⁷ Por. I. Częstochowska, *Pastoralne przygotowanie do sakramentu małżeństwa*, s. 42.

Z kolei Dyrektorium Duszpasterstwa Rodzin, zatwierdzone przez Konferencję Episkopatu Polski 1 maja 2003 roku, podkreśla, że przygotowanie bliższe obejmuje także młodzież ponadgimnazjalną w ramach parafialnej katechezy. Materiały potrzebne do takiej formacji zostały opracowane przez Poznań i Kraków na zlecenie Komisji Wychowania Katolickiego i Rady ds. Rodziny. Niektóre diecezje przygotowały swoje diecezjalne programy (np. Kraków, Sosnowiec, Katowice, Częstochowa).

W archidiecezji gnieźnieńskiej, w ramach przygotowania bliższego, katechizacja przedmałżeńska obejmuje ponadgimnazjalną katechezę szkolną (zawierającą także tematy o małżeństwie i rodzinie) oraz katechezę parafialną, która została wprowadzona w 2004 roku (jak dotąd katecheza ta istnieje w 80% parafii archidiecezji). Pierwszym etapem jej utworzenia była formacja osób, które w poszczególnych parafiach mogłyby tworzyć zespoły pastoralne. Od 2004 roku dwa razy w roku Referat Duszpasterstwa Rodzin, przy współpracy z Wydziałem Katechizacji i Szkół Katolickich, organizuje warsztaty metodyczne dla zespołów pastoralnych, osób odpowiedzialnych za prowadzenie spotkań z młodzieżą. Początkowo w warsztatach tych brało udział około 100-150 osób. Niestety, w 2011 roku liczba uczestników znacznie spadła (do kilkudziesięciu osób)²⁸. Referat Duszpasterstwa Rodzin przygotowuje także materiały z konspektami spotkań dla członków tych zespołów. Z kolei dla samych uczestników katechezy wydano specjalny indeks: *Jaką wybrać drogę w życiu? Małżeństwo, życie konsekrowane, kapłaństwo, misje, stan wolny* oraz zaświadczenie ukończenia tych trzyletnich spotkań²⁹.

Celem katechezy ponadgimnazjalnej jest wychowywanie młodzieży do odpowiedzialnej miłości i do wyboru drogi życiowej oraz związanie jej z parafią. Zalecane jest prowadzenie katechezy w formie spotkań i rozmów z uczniami.

Na pierwszy rok zaplanowanych jest 10 spotkań, na drugi również 10, a na trzeci pięć. Częstotliwość spotkań jest różna w zależności od wielkości parafii i istniejących warunków. W ciągu całego roku spotkania odbywają się raz w miesiącu lub raz w tygodniu w okresie adwentu i wielkiego postu. Proboszczów zachęca się do organizowania spotkań w małych grupach i poza budynkiem kościoła (np. w salkach, na plebanii, w gminnych świetlicach).

Istnieje wiele argumentów przemawiających za tym, aby młodzież ponadgimnazjalna uczestniczyła w spotkaniach formacyjnych. Po pierwsze, w ramach katechezy szkolnej uczniowie nie mają możliwości spotkania się ze świadkami życia małżeńskiego, a zwróćmy uwagę, że jest to bardzo ważne i najbardziej przekonujące doświadczenie. Od jednej z nauczycielek nauczania początkowego

²⁸ Por. F. Jabłoński, T. Niewiadomska (red.), *Narodowe Dni Życia i sympozja o rodzinie w archidiecezji gnieźnieńskiej*, Gniezno 2010, s. 11.

²⁹ Tamże, s. 11-12.

usłyszałem: „Na całą 26-osobową klasę, której jestem wychowawczynią, tylko kilkoro dzieci mieszka na co dzień z obojgiem rodziców. Rodzice pozostałych albo są po rozwodzie, albo miesiącami pracują za granicą. I niestety, wielu z tych rodziców «w pojedynkę» nie radzi sobie zupełnie z wychowaniem własnego dziecka”. Parafia, w której jest prowadzona katecheza ponadgimnazjalna, może okazać się ostatnim (a może pierwszym) miejscem ukazania młodzieży sensu i wartości budowania prawdziwej, pełnej rodziny katolickiej³⁰.

Po drugie, podczas katechezy szkolnej nie zawsze istnieje możliwość omówienia tematów związanych z czystością przedmałżeńską i płciowością. Większość katechetów uczących w szkołach ponadgimnazjalnych to kapłani, a sprawy tej materii powinny być omawiane raczej przez osoby świeckie, szczególnie przez małżeństwa.

Podtrzymywanie więzi młodzieży ze szkół ponadgimnazjalnych z parafią to trzeci argument, który przemawia za tym, aby brała ona udział w spotkaniach formacyjnych. Gdyby nie katecheza ponadgimnazjalna, po przyjęciu sakramentu bierzmowania prawdopodobnie przychodziłaby do parafii tylko okazjonalnie.

Ważne są też wypowiedzi członków zespołów pastoralnych. Podkreślają oni, że spotkania formacyjne są dla młodych osób okazją, by otwarcie (bez presji oceny) porozmawiać o nurtujących problemach dotyczących życia seksualnego, uzależnień, problemów w szkole czy rodzinie. W ten sposób młodzież może pogłębić wiarę i zyskać większą świadomość tego, że również ona tworzy Kościół. Dzięki tym spotkaniom młodzi ludzie angażują się w przygotowanie niedzielnej liturgii, w dzieła charytatywne i misyjne, sprzątanie kościoła, przygotowanie nabożeństw. Kontakt z kapłanem i parafią sprzyja nawiązaniu i pogłębieniu więzi między młodzieżą a Kościołem. Jest to niezwykle ważne, tym bardziej, że coraz mniej młodych ludzi przychodzi do kościoła; zanika też ich wrażliwość na sprawę czystości. Można zatem powiedzieć, że katecheza ponadgimnazjalna jest swoistym „kołem ratunkowym” dla Kościoła w Polsce, dla poszczególnych diecezji i parafii.

Osoby, które nie uczestniczyły w tej formie katechezy w diecezji, mogą skorzystać z katechezy zastępczej. Uczestniczą w niej także narzeczeni nieuczęszczający na katechezę ponadgimnazjalną. Katechezy w tej formie prowadzą przede wszystkim kapłani. Jest to dość słabe ogniwo w archidiecezji gnieźnieńskiej.

3.3. Przygotowanie bezpośrednie

Trzecim etapem pastoralnego przygotowania do przyjęcia sakramentu małżeństwa jest przygotowanie bezpośrednie lub katechizacja przedślubna. Odbywa się „w miesiącach i tygodniach poprzedzających ślub” (por. FC 66), w Kościele w Polsce trzy miesiące przed ślubem. Odnosi się do tych osób, które kościelne

³⁰ F. Jabłoński, *Jak to się robi*.

prawo i pastoralna praktyka zwykły określać mianem nupturientów (łac. *nuptiae* = ślub, uczta weselna)³¹.

W Polsce etap ten przeprowadza się w różny sposób. Można powiedzieć, że co „diecezja, to inny obyczaj”. Szczególnie, jeżeli weźmiemy pod uwagę zasady katechez przedmażeńskich i częstotliwość, z jaką się one odbywają. Pomijając formę, a koncentrując się na istocie katechizacji przedślubnej, warto podkreślić, że ważne jest, aby prowadziła ona do pogłębienia wiary narzeczonych i przyczyniała się do stworzenia większej więzi z Bogiem i między nimi. Dodajmy też, że w prowadzeniu takich spotkań dużą rolę odgrywa profesjonalizm. Nie bez znaczenia są również warunki, w jakich spotkania te się odbywają, oraz liczba uczestniczących w nich osób. Elementy te mogą znacznie przyczynić się do bardziej owocnego przygotowania narzeczonych do ślubu.

Ważne jest, aby na samym początku określić konkretne, realne cele. Chodzi przede wszystkim o pomoc narzeczonym w osobistym spotkaniu z Bogiem, wsparcie ich na drodze pojednania z Bogiem i między sobą oraz stworzenie poczucia, że ludzie Kościoła, z którymi się spotkają na drodze przygotowania bezpośredniego, są zainteresowani w niesieniu pomocy młodym decydującym się na małżeństwo. Ponadto należy pomóc narzeczonym w rozwijaniu ich przyjaźni, by potrafili słuchać nawet trudnych słów, które muszą być wypowiedziane³². Realizacja powyższych celów w ramach bezpośredniego przygotowania do małżeństwa w archidiecezji gnieźnieńskiej odbywa się poprzez uczestnictwo narzeczonych w trzech spotkaniach z duszpasterzem, trzech spotkaniach w Katolickiej Poradni Rodzinnej oraz w jednym spotkaniu formacyjnym.

Spotkania z duszpasterzem mają różny charakter i trudno jest jednoznacznie określić ich formę w poszczególnych parafiach diecezji. Jest to sprawa indywidualna każdego duszpasterza. Ważne, aby spotkanie przeprowadzić w formie dialogu. Celem tych rozmów jest uświadomienie przyszłym małżonkom znaczenia sakramentu, którego szafarzami są oni sami. W czasie rozmowy duszpasterz przedstawia narzeczonym zamysł Boży względem małżeństwa i rodziny oraz omawia przymioty i wymogi miłości małżeńskiej. Ukazuje też moralne zasady życia małżeńskiego oraz omawia obrzędy liturgiczne sakramentu małżeństwa (liturgię słowa, znaczenie symboli, sposób poruszania się, dobór pieśni itp.). Ponadto wypełnia wraz z narzeczonymi protokół badania przedślubnego, na podstawie którego stwierdza, czy narzeczeni pragną zawrzeć sakramentalny związek małżeński zgodnie z nauką Kościoła³³.

³¹ Por. I. Częstochońska, *Pastoralne przygotowanie do sakramentu małżeństwa w świetle wskazań Papieskiej Rady do spraw Rodziny*, „Duszpasterstwo Rodzin Archidiecezji Gnieźnieńskiej. Informator Referatu Kurii Metropolitalnej w Gnieźnie” 2 (2009), s. 45.

³² Por. B. i P. Coleman, *Only Love Can Make It Easy*, s. 15.

³³ Por. Duszpasterstwo Rodzin Archidiecezji Gnieźnieńskiej, *Indeks dla narzeczonych* (dla użytku wewnętrznego).

Warto zaprosić narzeczonych do wspólnego przygotowania Mszy św. Praktyka spotkań pokazuje, że trzeba szukać sposobów, by otworzyli się na proponowane idee. Przykładowo, wybierając czytania, można przygotować terminy zawierające ich myśl przewodnią i zapytać narzeczonego, które hasło najbardziej mu się podoba. Gdy już wybierze, można powiedzieć: „Zobacz! Sam wybrałeś czytanie ze Starego Testamentu, które opowiada o Tobiaszu i Sarze, a historia ta była następująca...” Podobnie można wybrać Ewangelię. Ważne, aby narzeczeni mogli zdecydować, w których elementach mszy chcieliby uczestniczyć: procesji z darami, wyborze pieśni, śpiewie psalmu, posłudze w roli ministranta, modlitwie powszechnej. Można też zaproponować wymienienie bliskich zmarłych narzeczonych w modlitwie powszechnej. Można też umożliwić im wybór jednej z kilku wersji komentarzy do Mszy św.

Po otrzymaniu wszystkich tych propozycji narzeczeni powinni wspólnie porozmawiać, zastanowić się, które z proponowanych elementów Mszy św. chcieliby mieć na ślubie, oraz zapytać swoich rodziców, krewnych i przyjaciół, czy chcieliby wziąć czynny udział w liturgii. Powinni wspólnie podjąć decyzję w tej sprawie. Często okazuje się, że lęk przed zapytaniem rodziców o uczestnictwo w liturgii powoduje rezygnację z wypowiedzenia tej prośby. Jednak bywa też tak, że rodzice czują się docenieni przez swoje dzieci i są im wdzięczni, że pomyślały o nich w tak ważnym dla nich momencie.

Do prowadzenia spotkań w katolickiej poradni życia małżeńskiego i rodzinnego w większych parafiach najlepiej przygotować małżonków-animatorów, a następnie kierować do nich narzeczonych. Punktem wyjścia do rozmowy powinny być słowa wypowiedziane w czasie zawierania związku małżeńskiego: „Czy chcecie przyjąć i po katolicku wychować potomstwo, którym was Pan Bóg obdarzy?” Realizacja tego zamierzenia wiąże się z przyjęciem pewnego stylu życia. Aby przekonać się do niego, potrzebne jest świadectwo konkretnych osób. Najczęściej są to osoby posługujące w poradni. Celem spotkań w katolickiej poradni jest: uświadomienie wspólnej odpowiedzialności za przekazywanie życia, zapoznanie się z naturalnymi metodami rozpoznawania płodności, spotkanie z małżonkami stosującymi te metody, ukazanie ujemnych skutków antykoncepcji, aborcji itp.³⁴

Narzeczeni przychodzący do poradni mają w perspektywie wiele lat wspólnego życia małżeńskiego oraz płciowego, które powinni prowadzić zgodnie z zamysłem Bożym. Ważne, aby zapoznali się z metodami rozpoznawania płodności, a także z zasadami odpowiedzialnego rodzicielstwa. W małżeństwie jednym z najistotniejszych przejawów cielesnego wyrażania miłości jest współżycie seksualne, które pomaga budować tożsamość nowego człowieczeństwa poprzez

---

³⁴ Por. F. Jabłoński (red.), *Program duszpasterski Archidiecezji Gnieźnieńskiej. Kościół naszym domem*, s. 31.

przyjęcie nowego stylu życia. Chodzi też o poprawienie jakości życia. Metody rozpoznawania płodności stanowią swoistą drogę do szczęścia i samorealizacji. Kobieta poprzez obserwację swojego cyklu uczy się sumienności, dokładności, systematyczności, rzetelności i cierpliwości. W praktykach tych może uczestniczyć także mąż (w zapisywaniu i interpretacji karty), co zacieśnia i pogłębia więź małżeńską, a także pomaga odpowiednio przeżywać czas płodny (szczególnie, jeśli małżonkowie nie planują poczęcia dziecka). Uczy to także szacunku do siebie i drugiego człowieka. Stosowanie metod naturalnego planowania rodziny w duchu wiary może stać się modlitewną rozmową z Bogiem-Stwórcą. Rozpoznawanie czasu płodności i niepłodności to wsłuchiwanie się w mowę Boga. Poruszane tematy wskazują na indywidualny charakter spotkań. Z doświadczeń duszpasterstwa rodzin archidiecezji gnieźnieńskiej wynika, że w formacji doradców (których jest 230) główny nacisk kładzie się na ich indywidualne spotkania z narzeczonymi. Podkreśla się także, że doradcy powinni być obecni w każdej parafii, a w poradni winni posługiwać małżonkowie (małżeństwo – przyszłemu małżeństwu). Co ważne, w większych parafiach powinno pracować więcej doradców³⁵.

W przygotowaniu narzeczonych do ślubu pomaga publikacja *ABC dla narzeczonych* opracowana przez Referat Rodzin. Książka ta składa się z trzech części. W pierwszej przedstawiono zamysł Boga względem małżeństwa, a w drugiej omówiono naturalne metody planowania poczęć. Trzecia prezentuje materiały o tematyce małżeńskiej i rodzinnej. Do publikacji dołączony jest specjalny indeks, z którym narzeczeni udają się do poszczególnych osób (do doradców, do spowiedzi, na spotkanie z kapłanem, na spotkanie formacyjne dla narzeczonych). Dla narzeczonych jest to pewnego rodzaju „GPS” wyjaśniający cel wizyty u poszczególnych osób.

Co roku (od 2004) w archidiecezji organizowane jest spotkanie formacyjne dla narzeczonych. By ułatwić uczestnictwo w nim, organizuje się je jednocześnie w ośmiu rejonach archidiecezji oraz cztery razy w roku (II niedziela Adwentu, II niedziela Wielkiego Postu, II niedziela czerwca i II niedziela września). Celem spotkań formacyjnych jest pogłębienie bezpośredniego przygotowania dla tych wszystkich, którzy pragną zawrzeć sakramentalny związek małżeński. Nacisk kładzie się na przygotowanie do sakramentu pokuty dla przyszłych małżonków. Często temat ten jest bardzo trudny dla narzeczonych. Dłuższe niekorzystanie z tego sakramentu sprawia, że pójście do spowiedzi wywołuje u nich lęk.

Jednym z najważniejszych elementów katechizacji przedślubnej jest tzw. spowiedź przedślubna. Przygotowanie do niej wymaga pogłębionego rachunku sumienia w dziedzinie relacji do Boga i względem siebie. Korzystając z dwóch

---

³⁵ Na podstawie rozmowy z diecezjalną doradczynią archidiecezji gnieźnieńskiej, mgr Teresą Niewiadomską, Gniezno, 3.02.2012 r.

spowiedzi przedślubnych, narzeczeni mają ponownie doświadczyć tego, że Bóg jest miłosierny i przebacza oraz daje im łaskę do życia zgodnego z zamysłem Bożym. Narzeczeństwo to czas przygotowujący dwoje ludzi do ciągłego udzielania daru z siebie w małżeństwie. Ważnym zagadnieniem w przeżywaniu tego okresu jest czystość, która zobowiązuje do panowania nad cielesnością, by miłość nie ugrzęzła w zmysłowości. Stąd narzeczonych należy zachęcać do trwania w czystości. Wspólnie mieszkających należy zachęcić przede wszystkim do podjęcia czystości w tym specjalnym dla nich czasie (nawet z propozycją zamieszkania osobno). Jeżeli będzie to niemożliwe i nierealne do wykonania, należy ich poinformować o odbyciu tylko jednej spowiedzi przedślubnej³⁶. Kolejnym elementem spotkania formacyjnego dla narzeczonych jest omówienie liturgii ślubnej. Jeżeli wcześniej nie było rozważane wspólne przygotowanie liturgii, narzeczeni otrzymują propozycje uczestnictwa we Mszy św. Druga część spotkania formacyjnego poświęcona jest omówieniu komunikacji w narzeczeństwie i małżeństwie. Narzeczeni mają możliwość spotkania się ze specjalistami: lekarzem, doradcą rodzinnym, psychologiem. W tej części spotkania, trwającej 2-3 godzin, warto wykorzystać metody aktywizujące.

Fakultatywną propozycją są organizowane w archidiecezji tzw. „Weekendy dla narzeczonych”. Trwają one od piątkowego wieczoru do niedzielnego południa. Prowadzone są w archidiecezji cztery razy w roku. Zaproszenie do uczestnictwa w nich skierowane jest do wszystkich, którzy chcą dowiedzieć się więcej o małżeństwie i lepiej przygotować się do zawarcia tego sakramentu. Pomagają lepiej się poznać oraz podjąć ostateczną decyzję. Jest to także propozycja dla tych, którzy pracują za granicą lub nie mogą uczestniczyć w spotkaniach wspólnie w ciągu tygodnia. Podczas weekendowych spotkań dla narzeczonych dominuje praca własna narzeczonych we dwoje. Inspirują do niej wprowadzenia zarówno małżeństw, które animują spotkanie, jak i kapłana. Uczestnicy – wykonując zadania w parach – mają możliwość lepszego poznania cech osobowości, oczekiwań oraz ustalenia wspólnej hierarchii spraw w życiu. W ten sposób uczą się także, jak rozwiązywać konflikty i jak budować autonomię swojego związku. Odkrywają, czym naprawdę jest sakrament małżeństwa oraz jaką rolę w ich życiu odgrywa wiara. Poznają podstawowe głoszone przez Kościół prawdy o małżeństwie i rodzinie. W trakcie spotkania mają również okazję do sakramentu pojednania i uczestniczą w Eucharystii³⁷.

W archidiecezji gnieźnieńskiej uczestnicy „Weekendów dla narzeczonych” na podstawie zaświadczenia o wzięciu w nim udziału są zwolnieni z pierwszego

---

³⁶ Por. F. Jabłoński (red.), *Program duszpasterski archidiecezji gnieźnieńskiej. Kościół naszym domem*, s. 32.

³⁷ Por. http://www.duszpasterstworodzin.gniezno.opoka.org.pl/go.php/pl/narzeczeni/weekendy_dla_narzeczonych.html, [dostęp: 6.02.2012].

spotkania w Parafialnej Poradni Życia Rodzinnego. Zwykle na początku narzeczeni z rezerwą podchodzą do tego rodzaju spotkań. Przed rozpoczęciem weekendu najpierw pytają o cenę, program oraz czy otrzymają zaświadczenie. Jednak po zakończeniu są zadowoleni z udziału i przyznają, że bardzo dużo zyskali. Najbardziej przeżywają spowiedź. Okazuje się, że „Weekend dla narzeczonych” jest dobrą formą aktywnego spędzenia czasu razem. Spotkania te szczególnie mocno przeżywają pary, które wcześniej nie doświadczyły formacji w grupach czy wspólnotach religijnych.

Wartości tego rodzaju formacji może zobrazować kilka myśli uczestników tych spotkań z marca 2012 roku: „Był to wartościowy czas, można było inaczej spojrzeć na życie w małżeństwie. Tematy ciekawe. Polecilibyśmy swoim znajomym taki weekend zamiast np. chodzenia na spotkania w wielkich grupach. Takie kameralne spotkania są o wiele lepsze i panuje miła atmosfera. Prowadzący są fachowo przygotowani” (Maciej).

Jechaliśmy nastawieni trochę sceptycznie, nie wiedząc, czego się spodziewać. Właściwie przed Gnieznem byliśmy w stanie zawrócić. Jednak „Weekend” pozytywnie nas zaskoczył. Chciałabym szczególnie podkreślić zajęcia z małżeństwem – z państwem Rogalskimi. Były naprawdę świetne. Poruszali tematy, które inspirowały do zadawania pytań im i Maciejowi. Pytania od razu zresztą padały, ponieważ otwartość tych ludzi budziła zaufanie. Przerwy podczas spotkania oraz czas na spacer były okazją do tego, by swoje wątpliwości omówić z Maciejem. Nabrałam też pewności co do słuszności w wyborze przyszłego męża, choć nie we wszystkim się zgadzamy i często toczy my „wojnę” charakterów. Gdy już wracaliśmy, czułam, że bardzo wy poczęłam przez ten weekend, jakoś tak się uspokoiłam, a słowa „ślub” i „małżeństwo” przestały budzić we mnie panikę i przerażenie. Od razu poleciłam kurs mojemu rodzeństwu (Barbara)³⁸.

ZAKOŃCZENIE

Każda para narzeczonych jest pastoralnym wyzwaniem dla duszpasterstwa parafialnego. W związku z tym, że małżeństwo ulega przemianom, również duszpasterstwo Kościoła związane z małżeństwem i przygotowaniem do niego powinno się zmieniać.

Współczesne przygotowanie do małżeństwa powinno w większym stopniu akcentować miłość niż legalizm. Duszpasterstwo miłości wiąże się z wielką pokorą, delikatnością i odwagą; jest osobiste i emocjonalne, a jego zadaniem jest wspieranie. Jest to ciężka praca, ale tylko taki rodzaj duszpasterstwa może być zrozumiany i zaakceptowany przez współczesną młodzież i narzeczonych.

---

³⁸ Por. List Barbary i Macieja do ks. F. Jabłońskiego z dn. 8.03.2012. Archiwum autora artykułu.

SUMMARY

The aim of the study was to present proven forms of preparation to the sacrament of matrimony used in the archdiocese of Gniezno and discuss their merits and defects. The point of departure for the reflections on the church wedding is the teaching of the Church on preparation to marriage contained in the documents of the Papal Council for the Family and in the addresses of Benedict XVI.

The following forms are described: “pedagogization of parents in the parish”, renewal of the marriage vows, prayer of the whole parish for spouses and for future callings to the sacrament of matrimony, promotion of blessed spouses, parish catechesis for secondary school graduates and direct preparation.

An optional offer for engaged couples in the archdiocese of Gniezno, namely the so-called “Weekends for engaged couples” are also discussed.

Key words

new methods, sacrament of matrimony, the archdiocese of Gniezno, premarital formation, weekends for engaged couples